

Statenbrief

Informatie

Datum

30 november 2023

Zaaknummer

2023-014563

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Rapport Rekenkamer-Oost Nederland: Lessen uit Gebiedsprocessen

Beleidsprogramma

- Biodiversiteit

Ambitie

- Ambitie 2 Vitaal platteland

Portefeuillehouder

Harold Zoet

1 Kern van deze Statenbrief

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft uw Staten op 8 november het rekenkamerrapport Lessen uit Gebiedsprocessen aangeboden (PS2023-1087). Het onderzoek van de Rekenkamer gaat over ervaringen met gebiedsprocessen voor Natura 2000 gebieden. De Rekenkamer geeft op basis van deze ervaringen aanbevelingen aan uw Staten over de rol van de provincie in toekomstige gebiedsprocessen. Wij zijn blij met deze aanbevelingen en zijn voornemens ze te betrekken bij toekomstige gebiedsprocessen. Bij enkele aanbevelingen plaatst ons college een kanttekening. In deze Statenbrief treft u onze reactie aan op de aanbevelingen die de Rekenkamer naar aanleiding van haar onderzoek naar de gebiedsprocessen aan uw Staten heeft geformuleerd.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

Wij bieden u deze Statenbrief, onze bestuurlijke reactie op het rapport, conform het protocol voor de bestuurlijke behandeling van de rekenkamerrapporten van de Rekenkamer Oost-Nederland aan. Het presidium heeft dit protocol op 5 juli 2022 vastgesteld. Op deze wijze kunt u onze reactie betrekken bij de behandeling van het onderzoeksrapport.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

Het onderzoek naar gebiedsprocessen is opgenomen in het Onderzoeksprogramma 2023 van de Rekenkamer Oost-Nederland (PS2022-1017). Tijdens de vergadering van uw Staten op 8 november 2023 is het rapport aan u aangeboden door de Rekenkamer-Oost Nederland.

4 Samenvatting

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft onderzocht hoe gebiedsprocessen voor Natura 2000 gebieden zijn verlopen. De vraag die centraal stond in dit onderzoek is “welke lessen geleerd worden van de al uitgevoerde gebiedsprocessen”. Om deze vraag te beantwoorden zijn vier gebiedsprocessen onderzocht; twee in Gelderland en twee in Overijssel. Deze zijn geselecteerd op basis van

Datum

30 november 2023

Zaaknummer

2023-014563

Blad

2 van 5

complexiteit, geografische spreiding over de provincie, de verschillende rollen die de provincie kan innemen (trekker of deelnemer). De Rekenkamer geeft aanbevelingen aan uw Staten voor toekomstige complexe gebiedsprocessen.

Ons college spreekt waardering uit voor het onderzoek en de onderzoekers en wij benadrukken graag lering te trekken uit de ervaringen uit deze eerdere gebiedsprocessen. De komende jaren komt er veel op ons af. Complexe en grote opgaven in het landelijk gebied waaraan wij met veel bestuurlijke organisaties en nog meer belanghebbenden samen aan de slag moeten. Deze adviezen en aanbevelingen zijn daarom meer dan welkom. Echter wij hebben wel behoefte om enkele aanbevelingen nader te beschouwen.

5 Informatie

In de Statenvergadering van 8 november 2023 is door de Rekenkamer Oost aan uw Staten haar onderzoekresultaten aangeboden betreffende het onderzoek naar ervaringen met gebiedsprocessen Natura 2000 in Gelderland en Overijssel (PS2023-1087). In beide provincies is een tweetal Natura 2000 gebiedsprocessen onderzocht. Doel van het onderzoek was het geven van “lessen” die van nut kunnen zijn voor toekomstige gebiedsprocessen.

In onze provincie zijn de gebiedsprocessen Stelkampsveld en de Bruuk onderwerp geweest van het onderzoek.

Diverse aanbevelingen zijn een bevestiging van ons handelen in gebiedsprocessen. Wij onderschrijven de lessen en zullen ze betrekken bij toekomstige gebiedsprocessen rondom complexe opgaven. Ons college heeft wel de behoefte om een aantal aanbevelingen op grond van deze lessen nader te beschouwen.

In zijn algemeenheid moet vermeld worden dat dit lessen zijn uit natuurgerichte gebiedsprocessen. In die zin zijn de opgaven in deze processen niet synoniem aan de grote diversiteit aan opgaven waarvoor wij in onze provincie staan en waarbij een gebiedsproces een mogelijke werkwijze kan zijn om tot resultaat te komen. In het kader van de transitie in het landelijk gebied werken wij met medeoverheden en de sectoren landbouw en natuur aan het programma Vitaal landelijk gebied Gelderland. Ook ontwikkelen wij een participatie- en communicatiestrategie, die is gebaseerd op het Coalitieakkoord.

Een belangrijke notie waar de Rekenkamer op wijst is de factor tijd. Gebiedsprocessen duren in de regel lang. Dit kan ten koste gaan van duidelijkheid en betrokkenheid. Een lange doorlooptijd leidt er ook toe dat de omgeving verandert, wat van invloed kan zijn op de beoogde resultaten. Een gebiedsproces is, aldus de Rekenkamer, geen snelle oplossing voor grote opgaven. Daarnaast vragen gebiedsprocessen in de tijd gezien veel capaciteit van de provinciale organisatie en van onze partners.

Hiernavolgend gaan wij in op de aanbevelingen die naar mening van ons college een nadere beschouwing vragen dan wel extra aandacht vragen.

Datum

30 november 2023

Zaaknummer

2023-014563

Blad

3 van 5

Aanbeveling 1c: Blijf de constructie met een ambtelijke en een bestuurlijke adviesgroep inzetten voor het gebiedsproces

Onze reactie

De governance zoeken wij op basis van de complexiteit en de impact van de opgaven in het gebied en de belangrijkste (bestuurlijke) partijen die daarbij betrokken zijn. Daarmee wil ons college aangeven dat de organisatiekeuze van een stuurgroep en een adviesgroep niet de blauwdruk moet zijn voor elk gebiedsproces.

Een structuur van een stuurgroep en een ambtelijke advies heeft wel als voordeel dat de belangrijkste bestuurlijke organisaties in een overlegstructuur verenigd zijn waardoor er vanaf het begin bestuurlijke binding is met de geogde resultaten van het proces.

Een stuurgroep kan richtinggevende uitspraken doen en adviseren. Daardoor kan een stuurgroep wel een belangrijke rol vervullen in de sturing en op de voortgang van een proces. Besluiten nemen kunnen alleen de bestuursorganen die zij vertegenwoordigen. Een op de opgave gebaseerde vertegenwoordiging van belangen en procesorganisatie heeft onze voorkeur.

Aanbeveling 1e: Beperk de formele overlegstructuur tot de geïnstitutionaliseerde belangen en betrek belanghebbenden en overige inwoners op een andere wijze bij het gebiedsproces.

Onze reactie

Een gebiedsproces, gaat over een gebied met al haar bewoners en gebruikers. Ons college deelt de opvatting van de Rekenkamer dat het juiste moment van betrekken van belanghebbenden een aandachtspunt is. Uitsluiten van deelname aan een formele overlegstructuur kan opgevat worden als het niet tijdig geïnformeerd worden en geen invloed kunnen hebben op het proces en de maatregelen. Anderzijds scheidt vroegtijdig belanghebbenden informeren en betrekken bij de opgaven duidelijkheid, ook als alle effecten van eventueel te nemen maatregelen nog niet duidelijk zijn. Dat laatste kan echter weer onrust veroorzaken. Desondanks is het van belang om vroegtijdig aan te geven hoe de inwoners en belanghebbenden in het vervolg betrokken gaan worden bij het proces en hoe zij invloed kunnen uitoefenen, bijvoorbeeld door deelname in een klankbordgroep en op welke wijze zij geïnformeerd worden, bijvoorbeeld via informatiebijeenkomsten, brieven, omgevingsmanager/gebiedsregisseur, etc.

Aanbeveling f: Bevorder de rol dat gemeenten in gebiedsprocessen actief hun rol als eerste aanspreekpunt invullen en ook degenen horen die zich niet laten horen.

Onze reactie

De rol voor de gemeente is naar mening van ons college sterk afhankelijk van de opgave die gerealiseerd moet worden middels het gebiedsproces. Bij alle gebiedsprocessen moeten de gemeenten wel betrokken zijn omdat vergunningverlening en het wijzigen van het bestemmingsplan veelal een uitkomst zullen zijn van het gebiedsproces. Echter, er zijn ook processen waar gemeenten het niet eens zijn met voorgenomen maatregelen. Een eerste aanspreekpunt lijkt ons in die gevallen niet realistisch of wenselijk.

Als eerste aanspreekpunt achten wij een omgevingsmanager of gebiedsregisseur meer passend.

Een rol als eerste aanspreekpunt wordt bepaald door de vorm van het gebiedsproces. Bij een gebiedsinitiatief kan ons college zich goed voorstellen dat er zelfs een trekkende rol voor de gemeente ligt.

Datum

30 november 2023

Zaaknummer

2023-014563

Blad

4 van 5

Aanbeveling 1: Blijf gebruik maken van omgevingsmanagers om zichtbaar en toegankelijk te zijn voor bewoners die schade ondervinden.

Onze reactie

Zoals al eerder in onze reactie op aanbeveling 1e is aangegeven spelen omgevingsmanagers een belangrijke rol in de communicatie, zichtbaarheid en benaderbaarheid voor belanghebbenden in het gebied waar het gebiedsproces zich afspeelt. Dat moet zich niet alleen beperken tot het schadeaspect. Zij moeten benaderbaar zijn voor alle aspecten.

Aanbeveling 2: Maak een bewuste keuze om een opgave al dan niet gezamenlijk met partners in de vorm van een gebiedsproces op te pakken.

Onze reactie

In 2019 heeft de Rekenkamer uw Staten onder de noemer “adaptieve bestuursstijl” een reflectie aangeboden op de manier waarop uw Staten uw rol heeft ingevuld bij een thema waarbij de provincie samen met haar partners aan de slag gaat. (PS2019-156). Daarin werd geconstateerd dat uw Staten op grote afstand staan en dat uw Staten dus ruimte en vertrouwen moeten geven aan ons college en onze partners. In het verlengde daarvan stelt de Rekenkamer nu voor dat uw Staten zelf een expliciete keuze zouden moeten maken of de opgave waarvoor u staat gezamenlijk met partners moet worden opgepakt in een gebiedsproces of op andere wijze kan worden gerealiseerd. Wij vernemen graag van u hoe u hier tegenover staat. Daarbij verzoeken wij u om in uw reactie expliciet uw rolopvatting in deze te betrekken. Tot dusver hebben wij de keuze om een opgave al of niet in de vorm van een gebiedsproces en welke vorm van gebiedsproces gezien als uitvoering van uw opdracht aan ons college. Gelet op de ervaringen uit de afgelopen decennia zien wij momenteel geen aanleiding om de gebruikelijke werkwijze aan te passen. Wij blijven u met enige regelmaat informeren over de voortgang van het bereiken van de opgaven in gebiedsprocessen. Dat gebeurt op dit moment eenmaal per twee jaren. Die frequentie kan aangepast worden. Digitale systemen worden daarop aangepast.

Aanbeveling 3: Pak uw rol bij een gebiedsproces

Onze reactie

Ons college deelt de mening van de Rekenkamer dat ook uw Staten feeling houden met gebiedsprocessen, door zich te laten zien in het gebied en daar contact te hebben met bewoners. Ons college onderschrijft eveneens de overige genoemde punten bij deze aanbeveling.

6 Planning en control

Niet van toepassing

Datum

30 november 2023

Zaaknummer

2023-014563

Blad

5 van 5

7 Participatie en communicatie

Niet van toepassing

8 Vervolg

Op 10 januari 2024 vindt er een technische briefing plaats met uw Staten.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Henri Lenferink

- Commissaris van de Koning

Frederik van Ardenne

- Secretaris

Bijlage(n)

Geen